

ЩУРИК М. В.

д. е. н., професор

Івано-Франківський університет ім. Короля Данила Галицького

**ПОСТІНДУСТРІАЛЬНІ ЗАСАДИ ВІДТВОРЕННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ:
СУПЕРЕЧНОСТІ ТА КОНЦЕПТ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Досліджуються нинішні засади використання, відновлення та охорони природних ресурсів в Україні та Карпатському макрорегіоні зокрема. Обґрунтовується потреба переходу на нову модель організації відтворення природно-ресурсного потенціалу. Доводиться необхідність змінити пріоритети і цінності в зв'язку з використанням і охороною ресурсів землі, води, лісу. Пропонується гармонізувати взаємодію економічних і онтологічних законів розвитку. Звертається увага на підвищення ролі й значущості екології, соціальних завдань у процесі використання ресурсів природи. Особливо важливе місце відведено формуванню духовності в зв'язку з відтворенням флористики й фауністики. Наголошується на необхідності поліпшення інституціонального забезпечення засад відтворення природних ресурсів.

Ключові слова: природокористування, власність, інвентаризація, регулювання, модель, інтереси, духовність.

ЩУРИК М. В.

д. э. н., проф.

Івано-Франковський університет права ім. Короля Данила Галицького

**ПОСТІНДУСТРІАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ВОСПРОИЗВОДСТВА ПРИРОДНЫХ
РЕСУРСОВ: ПРОТИВОРЕЧИЯ И КОНЦЕПТ ИХ РЕШЕНИЯ**

Исследуются нынешние засады использования, воспроизводства и охраны природных ресурсов в Украине и, в частности, в Карпатском макрорегионе. Обосновывается потребность перехода на новую модель организации воспроизводства природно-ресурсного потенциала. Доводится необходимость изменить приоритеты и ценности в связи с использованием и охраной ресурсов земли, воды, леса. Предлагается гармонизировать взаимодействие экономических и онтологических законов развития. Обращается внимание на повышение роли и значимости экологии, социальных задач в процессе использования ресурсов природы. Особенно важное место отведено формированию духовности в связи с воспроизводством флористики и фаунистики. Акцентируется на необходимости улучшения институционального обеспечения основ воспроизводства природных ресурсов.

Ключевые слова: природопользование, собственность, инвентаризация, регулирование, модель, интересы, духовность.

SHCHURYK M. V.

doctor of economical sciences, professor

King Danylo Halytsky University of Law in Ivano-Frankivsk

**POST-INDUSTRIAL PRINCIPLES OF REPRODUCTION OF NATURAL RESOURCES:
CONTRADICTIONS AND CONCEPT OF THEIR SOLUTION**

We study the current principles of the use, restoration and protection of natural resources in Ukraine and the Carpathian macro-region in particular. Substantiates the need for the transition to a new model of reproduction of natural resources. The necessity to change priorities and values in relation to the use and protection of resources of land, water and forest. Proposed to harmonize the interaction of economic and ontological laws of development. Attention is paid to enhancing the role and importance of environmental and social challenges in the use of natural resources. Especially important place is given to the formation of spirituality in relation to reproduction and study of flora and faunistics. The need for improving the institutional foundations to ensure reproduction of natural resources.

Keywords: nature, property, inventory, regulation, model, interests, spirituality.

mvs1949@ukr.net

Постановка проблеми. Процеси відтворення природних ресурсів в Україні продовжують здійснюватись на засадах екстенсивної моделі, що призводить до надмірного

їх виснаження та знищення. В країні гострою постає необхідність переходу на нові засади використання та охорони природно-ресурсного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Постіндустріальна модель економічного розвитку висунула нові завдання до процесів, пов'язаних із використанням, збереженням, покращенням та охороною природно-ресурсного потенціалу. Основоположним документом вирішення проблем у зв'язку з відтворенням природних ресурсів стали рішення, прийняті Конференцією ООН в Ріо-де-Жанейро в 1992 р. і Саміту по стійкому розвитку в Йоханесбурзі в 2002 р. Саме на цих Всесвітніх форумах була проголошена нагальна потреба радикально змінити взаємовідносини між землянами та природою. Зважаючи на посилення деструктивності побудови взаємовідносин між людиною та природою, країнами світової спільноти було прийнято за останні 10 років ряд інших важливих документів, спрямованих на збереження природно-ресурсного потенціалу на Планеті. Однак їх дієвість продовжує залишатися недостатньою. На думку авторів доповіді Міжнародного фонду дикої природи "Жива планета" за 2008 р., виснаження природних ресурсів планети проходить настільки швидкими темпами, що на підтримання нинішнього способу життя населенню світу до 2020 р. буде потрібно ресурсів у розмірах, еквівалентних двом планетам типу Земля. По своїх наслідках глобальна екологічна криза перевершує світову економічну кризу [1, с.81]. Дослідження засвідчують, що основними причинами, які унеможливають нині забезпечити належне використання, відновлення та охорону природних ресурсів в Україні є надмірне поклоніння ринковим механізмам організації суспільного відтворювального процесу, возвеличення приватної форми власності. При цьому значно недооцінюється потреба збереження екології, вирішення соціальних проблем. В основі використання природно-ресурсного потенціалу продовжують домінувати матеріальні інтереси окремих осіб або їх груп. Кризи являють собою відплату людям за аморальне прагнення забезпечувати власний добробут шляхом насильства, паразитувати на природі, не повертаючи їй борги, за порушення права кожного на працю і на одержання достойної зарплатні й пенсії, врешті, за невтомну жадібність та безглузде здирництво [2, с.21]. Означене з усією очевидністю засвідчує про потребу перегляду та критичного аналізу чинних ринкових засад організації відтворення природних ресурсів, оскільки саме вони сприяють посиленню кризових явищ в Україні, недооцінюють участі в ринковій моделі господарювання держави. Сучасна фінансово-економічна криза показала неспроможність пониження ролі держави і перевищення ролі ринку. Теоретичною основою цього підходу була аксіома, що фундаментом ринкової економіки є приватна власність, а приватний інтерес – рушійною силою розвитку економіки і суспільства. Дана аксіома фактично перетворилася на догму. Сучасна криза з усією силою показала, що саме це стало фактором стихійного розвитку економіки, відриву фінансово-кредитних відносин від виробництва, поширення спекулятивних проявів, непомірного зростання боргів держав і корпорацій, обсягів цінних паперів тощо [3, с.27]. На кону цінностей людства нині знаходиться пошук шляхів збагачення, гроші, які часто досягаються завдяки нехтуванню законів природи, збереження флори й фауни, поліпшення екології. Йдеться про атрофовані, псевдо людські цінності, які домінують нині всупереч новим постіндустріальним засадам розвитку і досягаються завдяки поклонінню грошамковим інтересам. По цьому поводу Б.Левін зазначає, що в світі мають місце процеси формування грошоцентричних суспільств. Грошоцентричне суспільство – це суспільство, в якому все – думки, рішення, справи – обертаються навколо грошей. Грошоцентричним стає будь-яке суспільство, в якому немає ні практичних навичок, ні громади, що їх підтримувала б, оскільки саме це робить для них гроші ключовим фактором виживання [4]. Означене повністю стосується мотивації нинішніх процесів використання, відновлення, збереження, покращення та охорони природних ресурсів. Саме гроші слугують нині базовою субстанцією, завдяки якій забезпечуються в Україні відтворення природно-ресурсного потенціалу. В той же час постіндустріальні засади, як засвідчує досвід багатьох високо розвинутих країн будують інші засади розвитку, включаючи процеси відтворення природних ресурсів.

Постановка завдання. Дослідити та проаналізувати чинні засади організації процесу відтворення природних ресурсів. Запропонувати заходи (концепт) переходу України на постіндустріальну модель використання та охорони ресурсів землі, лісу, води, збереження та охорони флористики та фауністики відповідно до досвіду високорозвинутих країн.

Результати дослідження. Перспектива України значною мірою залежить від побудови й запровадження засад відтворення наявного природно-ресурсного потенціалу відповідно до вимог постіндустріальної моделі розвитку. Йдеться про потребу бережливого ставлення людини до природних ресурсів. Побудова саме таких відносин потребує пізнання гомосом законів онтології, які органічно пов'язані з економічними законами розвитку. Майбутнє людства багато в чому визначається відповідно до законів природи, на які людина хоча і не впливає, але їх треба вивчити, щоб знати як влаштувати свою життєдіяльність, не йти всупереч вимогам природи [5, с.24].

Саме в такому форматі ставить перед собою постіндустріальна модель економічного розвитку. При цьому змінюються пріоритети, цінності, Передусім це стосується верховенства розв'язання соціальних завдань, поліпшення природоохоронної діяльності, про що переконливо засвідчують засади сталого розвитку. Світовою спільнотою на конференції ООН з питань навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992 рік) уперше було визначено пріоритетність духовних і природоохоронних імперативів над економічними інтересами [6, с.6]. Таким чином економічний розвиток, реалізація економічних інтересів повинні обов'язково узгоджуватись із потребою збереження, покращення природо-ресурсного потенціалу, Передусім це стосується екології ресурсів земель сільськогосподарського призначення, лісогосподарських земель, водних ресурсів, навколишнього природного середовища тощо. Економічне зростання, що супроводжується виснаженням природних ресурсів, забрудненням довкілля, погіршенням складових якості життя загострює проблему збереження цивілізації, виживання людства [7, с.85]. На жаль, в Україні економічний розвиток у абсолютній своїй більшості продовжує базуватись на екстенсивній моделі. При цьому для потреб господарської діяльності залучаються все нові обсяги корисних копалин, лісодревини, водоресурсних джерел, атмосферне повітря, інші інгредієнти природи.

Допірування саме таких засад використання природно-ресурсного потенціалу в нашій країні часто пояснюють запровадженням ринкової моделі господарювання, яку успішно використовували високорозвинуті країни в період класичного розвитку капіталізму. При цьому чомусь до уваги не приймається те, що капіталістичні відносини носять динамічний, мінливий характер. По суті перестав працювати могутній та безвідмовний фундаментальний механізм капіталістичної системи – “невидима рука ринку”, що впродовж двох століть безжалісно і майже автоматично відсіював недієздатне, неконкурентне й давав дорогу новим споживчим властивостям [8, с.94]. Означене переконливо доводить, що продовжувати економічний розвиток слід забезпечувати завдяки зменшенню обсягів залучення природних ресурсів, заміни ресурсної бази. За інших умов вести мову про перехід української економіки на постіндустріальні засади відтворення природних ресурсів не є коректним.

Вирішення зазначеного завдання, як засвідчують дослідження багатьох відомих і вітчизняних, і зарубіжних науковців стане можливим завдяки посиленню участі в процесах, пов'язаних із використанням, відновленням, збереженням та охороною природних ресурсів держави, громадськості. Щодо громадських інститутів, то вони в нашій країні ще не набули широкого розвитку. Тому більш вагоме місце і роль слід надати державі, місцевим органам самоврядування, які нині, згідно з Конституцією України повинні забезпечувати право кожного громадянина на володіння природними ресурсами. Держава, як головне корінне утворення інституту суспільства за допомогою норм права покликана спрямовувати і організовувати спільну діяльність людей і соціальних груп, захищати права та інтереси громадян і орієнтуючись на задоволення насамперед суспільних, а не індивідуальних або групових інтересів, які існують у суспільстві [9, с.19]. Означене особливо важливе в Україні, оскільки нинішня економічна політика держави, що стосується організації процесу

відтворення природних ресурсів будується всупереч постіндустріальним засадам і спрямовується передусім для задоволення інтересів олігархічних структур, представників різних рівнів чинної влади. Вони спираючись на розроблені ними закони для лобіювання власних меркантильних інтересів, передусім атрофованого приватного володіння природними ресурсами стараються принизити, загальмувати, не допустити реалізацію конституційного права громадянина України на володіння благами, які не є рукотворними й призначені для потреб усіх членів суспільства. Багато з них, використовуючи обман, хитросплетені тіньові схеми нині мають у приватній власності сільськогосподарські угіддя, лісгосподарські землі, водоресурсні джерела, площі, на яких розташовані запаси нафти, газу, вугілля, інші вуглеводневі копалини. Більш ніж очевидно, що ними вони не бажають ділитися з громадянами. Які також згідно чинного законодавства мають право на природно-ресурсний потенціал держави. Саме цим пояснюється домінування догматичного права недоторканості приватного землеволодіння, штучне лобіювання прийняття на найвищому державному рівні законів, які би дієво забезпечували розвиток поряд із приватною, державною, колективною форм власності. Протягом життя кількох поколінь населення колишнього Радянського Союзу не знало приватної власності та торгівлі землею. При державній власності всі були віддалені від землі, не відчуваючи однак обділення й потреби мати її в особистому володінні [10, с.103].

Як засвідчують дослідження нині приватна форма власності в Україні стосується не лише земель сільськогосподарського призначення, а й інших, більш важливих для економіки України природних ресурсів.

Ретроспективний аналіз засвідчує, що віддаючи належне приватній формі володіння природними ресурсами, як потужного інструменту, який в окремі історичні відрізки часу в багатьох країнах забезпечив значний економічний успіх у розвитку, збагаченню та процвітанню певної кількості соціуму в кінцевому рахунку приватна власність заперечувалась багатьма відомими вітчизняними вченими, громадськими діячами тощо. Негативне ставлення до приватного землеволодіння в свій час висловлювали І.Франко, М.Грушевський, Л.Толстой, О.Гаянов, М.Кондратьєв і інші. Вони вважали приватне володіння природними багатство окремими індивідами або їх групою злочином, аморальністю, консьюмеризмом, бездуховністю, недорозвиненістю й недосконалістю суспільно-економічної формації.

Дослідження науковців переконують, що ера домінування приватної форми власності на природні ресурси, як каталізатора розвитку вичерпала свої можливості. Суспільство, де наслідуються устрій попередніх поколінь та імітуються їх соціальні цінності, зазначав А.Тойнбі приречене на загибель, а розвиток цивілізації можливий лише за орієнтації на прогресивні, якісно нові зміни [11]. Більш ніж очевидно, що в Україні нині нагальною є потреба проведення радикальних змін щодо володіння, використання, відновлення та охорони природно-ресурсного потенціалу. Ринкова модель, передусім її найважливіша підойма приватна форма власності у нинішньому форматі потребує заміни, переходу на постіндустріальні засади організації відтворювального процесу. Коли ринок оголошується панацеєю від усіх бід, коли перетасування активів підриває господарські основи економіки, коли питання безпеки та охорони навколишнього природного середовища віддаються на відкуп вузькому й недосконалому аналізу затрат і результатів, виникає гостра необхідність у виробленні позиції, яка б враховувала також інші фактори, крім економічних [12, с.69, 70].

Оцінюючи в цілому позитивно приватну форму власності (але не на природні ресурси, які створено без участі землян), як найважливішу підойму розвитку капіталістичного устрою слід усвідомити те, що власність, як і економічна формація є динамічними компонентами розвитку. Мова йде про те, що капіталізм у абсолютній своїй більшості вичерпав свій ресурс розвитку, а тому нині виникає потреба пошуку нових засад розвитку, які би базувались на відносинах постіндустріальних цінностей. Постіндустріальна епоха, що розгортається, – це епоха позитивного заперечення капіталізму, епоха, при якій “досягнення капіталізму роблять його непотрібним... навіть найпрогресивніша модель суспільного розвитку, штучно пролонгована за свої історичні межі стає консервативною, деградууючою” [13, с.6].

Сьогодні більш ніж очевидно народу України, різного роду державним чиновникам, представникам громадських організацій слід усвідомити, що приватизація природно-ресурсного потенціалу країни олігархічними кланами не є інструментом подолання економічної кризи, не сприяє збагаченню пересічних громадян, а не що інше як інструмент позбавлення права соціуму на найбільш цінну частку національного надбання. Представники вищого політичного й адміністративного істеблішменту, використавши своє службове становище та необізнаність пересічних громадян щодо їх прав на частину національного багатства, сконцентрували у своїх руках найбільш ліквідні активи, де, як правило, має місце рента природних доходів [14, с.50].

До речі, на форумі 20-и найбільш розвинутих країн світу на найвищому рівні було проголошено, що домінантою розвитку, включаючи використання, збереження та охорону компонент природного середовища повинні слугувати не приватні, а суспільні інтереси. Це аксіома, на якій слід будувати в Україні постіндустріальні засади, які стосуються використання та охорони природних ресурсів.

Дослідження засвідчують, що зміна вектору цінностей у зв'язку з організацією відтворення природної сфери потребує посилення участі в цьому процесі держави, її органів на місцях, що суперечить теоретичним і методологічним засадам неоліберальної моделі економічного розвитку. Разом з тим (про це засвідчує досвід імплементації постіндустріальних засад організації суспільного відтворювального процесу у багатьох розвинутих країнах), зважаючи на особливості та потребу зміни формату засад подальшого розвитку саме державні органи покликані та мають усі можливості спрямувати економічні процеси у зв'язку з володінням, використанням та охороною природних ресурсів у русло задоволення інтересів абсолютної більшості членів суспільства. Тільки за участі державних інститутів можна створити умови та забезпечити реальний перехід на постіндустріальний концепт розвитку.

Ретроспективний аналіз чинних теоретико-методологічних засад організації відтворення природних ресурсів в Україні засвідчує про присутність у цьому форматі ще однієї важливої проблеми. Мова йде про недовіру значної частини українського соціуму до чинної влади, державних чиновників, які її представляють. Як не парадоксально, але жодна влада в Україні за роки проголошення незалежності не одержала повного вотуму довіри, яка слугує найбільш вагомим каталізатором, який би переконав соціум про потребу побудови нових підходів до використання найбільш цінного багатства держави – природних ресурсів. Зазначене переконує, що імплементацію в нашій країні постіндустріальних засад розвитку, властивих багатьом європейським державам слід розпочати з формування нових адекватних державних органів, які би прагнули гармонізувати процеси відтворення природно-ресурсного потенціалу до вимог сучасності, а не виступали антиподом ринку, що полягає у безперервному зростанні державного споживання.

Ми усвідомлюємо, що формування владних структур, які би були зацікавлені в запровадженні постіндустріальних засад належного розв'язання економіко-еколого-соціальних завдань, включаючи організацію відтворення природно-ресурсного потенціалу було, є і буде надзвичайно складною для вирішення проблемою. Йдеться по суті про запровадження революційних заходів – формування соціумом довіри до влади, що призведе до втрати державними чиновниками привілеїв і преференцій, заміни приватного володіння природними ресурсами на користь усіх громадян країни, дотримання вимог прозорості та публічності в зв'язку з використанням, збереженням, відновленням і охороною природних багатств. Більш ніж очевидно, що прийдеться повернути в суспільну власність приватизовані (інколи злочинними, тіньовими засобами) землі, багаті на корисні копалини, водоресурсні джерела, лісгосподарські угіддя, площі, на яких збереглася унікальна фауністика та флористика тощо. Не секрет, що значна частина земель в Україні, на яких знаходиться національний природно-ресурсний потенціал держави знаходиться у власності окремих індивідів або їх груп. При цьому, що особливо знаково, вхід на ці території населення, пересічного громадянина заборонено. Нині людство крок за кроком наближається до “центру

циклону – великомасштабного соціального транзиту, який змінить не лише політичні, правові, економічні основи практики, а й безпосереднє сприйняття людством базових цінностей природи й буття” [15, с.229, 225]. Таким чином, реальність запровадження постіндустріальних засад до процесів використання, відновлення й охорони природних ресурсів потребує формування в Україні адекватного державного чиновницького апарату, який би не використовував державну посаду, делеговану йому соціумом для потреб власного збагачення. Зазначимо, що постіндустріальні засади організації відтворення природно-ресурсного потенціалу в Україні категорично не можна розглядати як механістичний процес, якому характерні декларативність, догматичність, бездуховність і аморальність тощо. Відомий французький філософ і соціолог з цього приводу зазначав, що розвиток, який розглядається виключно як технічний і економічний процес, включаючи і сталий розвиток перетворюється на ніщо і такий розвиток не витримує критики. Нам необхідне більш багате і складне розуміння розвитку [16, с.60].

Перехід на постіндустріальні засади використання (розвитку) природних ресурсів не можна розглядати як разовий акт, навіть забезпечивши розробку та прийняття (за одну ніч) найбільш “правильних” законодавчих актів, рішень. Йдеться про потребу присутності тут креативу, часової й територіальної визначеності, конкретної відповідальності, диференційованості природно-ресурсного потенціалу, засвоєння нових критеріїв сприйняття та оцінювання соціумом природного середовища та його ресурсів як життєво необхідної субстанції діяльності гомосу. Більшість із приведених завдань і заходів повинно забезпечуватись, передусім державою, сформованих відповідно до вимог постіндустріальних засад розвитку державно-чиновницьким апаратом.

Розробка та імплементація засад відтворення природно-ресурсного потенціалу в Україні, які би органічно поєднували в собі найважливіші риси постіндустріальної моделі розвитку, гармонізувались із досвідом багатьох розвинених країн не можна розглядати як хаотичний, неконтрольований процес. Мова йде про обов’язкову розробку загальнодержавної програми, архітекτονіки організації відтворення природних ресурсів у зв’язку з посиленням глобалізаційних і інтеграційних процесів.

Передумовою запровадження постіндустріальної моделі відтворення ресурсів природи в Україні повинно стати проведення заходів інвентаризації їх кількісного та якісного стану. Виходячи з результатів переобліку слід розробити та прийняти міри по збереженню, покращенню природних ресурсів. Таку роботу доцільно провести в розрізі кожного їх виду, а також території.

Дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних учених дають можливість стверджувати, що збереження й відновлення природної субстанції зможе бути забезпечено завдяки імплементації у цей процес новітніх досягнень науки і техніки, побудови нових цінностей світосприйняття землянами. Про дієвість такого шляху засвідчує досвід багатьох високорозвинутих країн світу. Саме наука, наукові дослідження слугують каталізатором належного використання природно-ресурсного потенціалу. В Україні, на жаль за роки незалежності має місце недооцінка науки, продуктів інноватики, які нею генеруються. Тим часом як провідні країни прощаються із індустріальною економікою, побудованою на експлуатації своїх природних ресурсів і переходять до технології п’ятого-шостого укладів, Україна продовжує заробляти на примітивній сировинній економіці... технологіях другого-третього укладів, властивих передовим країнам минулого століття [17]. Передусім це стосується практики ущербного фінансування (в 2012 р. витрати державного бюджету на науково-технічну сферу становили 0,29% ВВП (у найбільш кризовому 2009р. цей показник дорівнював 0,45%). Протягом останніх років спостерігається також різке скорочення державних науково-дослідних установ, а також кадрів науковців. Складається враження, що нинішньому державному чиновнику наукові дослідження, інноваційні розробки не потрібні. Згідно з Держреєстром наукових установ, із 210 галузевих інститутів залишилося 20. Фінансування університетської науки в установах МОН зменшилося в абсолютних цифрах на 11% [17]. Зрозуміло, що за чинної політики підтримки науки вести мову про

запровадження постіндустріальних засад використання й охорони природних ресурсів в Україні неможливо.

Імплементация нової моделі відтворення природно-ресурсного потенціалу потребує залучення до цього процесу ще одного, найбільш суттєвого чинника. Мова йде про задіяність морально-етичної, духовної субстанції, як найбільш значущого важеля формування у суспільстві усвідомленої потреби змінити своє ставлення, відношення до ресурсів природи. Зазначене може бути забезпечене завдяки розробці загальнодержавного концепту, а потім програми, лейтмотивом якої слугувало би формування в суспільстві (особливо дітей і молоді) нових цінностей світосприйняття. Слід прищеплювати землянам, що природні ресурси є живою матерією, а тому потребують адекватного ставлення до них.

Висновки. Прагнення України інтегруватись до країн Європейського співтовариства потребує радикальних змін щодо використання, збереження, покращення, відновлення й охорони природно-ресурсного потенціалу. Відомо, що наша країна володіє багатьма найбільш цінними ресурсами природи, відношення до яких не відповідає нинішнім вимогам економічних і онтологічних законів. Природний потенціал продовжує експлуатуватись на засадах, які були закладені ще в період функціонування командно-адміністративної моделі господарювання, про що переконливо засвідчує зростання вичерпності корисних копалин, лісових і водних ресурсів, депопуляційні процеси фауністики й флористики тощо.

Не вирішило проблему належного відтворення природних ресурсів запровадження в Україні ринкової моделі. Мова йде про значне загострення процесів використання природно-ресурсного потенціалу, погіршення екології та зниження рівня життя населення. Приватизація окремих видів природних ресурсів, передусім чиновниками від влади не забезпечила належного їх використання й охорони та призвела до загострення напруженості в суспільстві. Складність полягає в тому, що засади, які слугували базисом приватизації в Україні є застарілими й відповідають періоду класичного розвитку капіталізму в Європі. Дослідження засвідчують про присутність інших деструктивів у зв'язку з відтворенням природних ресурсів.

Зважаючи на те, що нашою країною задекларовано курс на євроінтеграцію, важливим є пошук шляхів подолання негараздів у зв'язку з потребою імплементації нових засад організації використання, збереження, покращення та охорони природно-ресурсного потенціалу. Йдеться про переведення процесу відтворення вітчизняних ресурсів природи на постіндустріальні засади розвитку.

Практична організація нової моделі відтворювального процесу потребує прийняття ряду кардинальних заходів. Передусім це стосується формування економічної моделі розвитку, наріжним каменем якої слугували би засади постіндустріальних цінностей. Мова не йде про сліпе копіювання організації процесу відтворення природно-ресурсного потенціалу, який використовують нині високо розвинуті країни заходу. Мета полягає у розробці власної моделі використання й охорони природного багатства. Сформовані заходи повинні слугувати орієнтиром проведення заходів поступового переведення відтворювального процесу ресурсів природи на нові вимоги. В переліку заходів запровадження постіндустріальних засад розвитку важливе місце має бути відведено державній службі, яку слід попередньо очистити від осіб, які вбачають у чиновницькому кріслі власні вигоди за рахунок суспільства. Очевидно слід заборонити приватне володіння природними ресурсами, як субстанцією, яка не створена працею людини. Завдяки цьому змусить бути об'єктивно реалізоване право кожного громадянина України на природні ресурси. Більше того, як засвідчує досвід високо розвинутих країн, держава спрямовує свої зусилля на задоволення, передусім суспільних інтересів.

Імплементация постіндустріальних засад використання й охорони природно-ресурсного потенціалу в Україні стане можливою завдяки реанімації наукової сфери, яка нині перебуває в депресивному стані, оскільки провладні структури недооцінюють роль і значення науки в процесах, пов'язаних зі збереженням і відновленням природної сфери. Важливою передумовою імплементації нових підходів до відтворення природних ресурсів є також

формування в суспільстві усвідомленої потреби бережливого, не хижацького ставлення до них. Саме ці найважливіші заходи сприятимуть практичному втіленню постіндустріальних засад використання, покращення, збереження та охорони природних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Рогожина М. Новые тенденции в экологической политике развивающихся стран / М. Рогожина // МЭ и МО. – 2009. – № 4. – С. 81–89.
 2. Нікітенко П. Ноосферний підхід до формування антикризової моделі життєдіяльності Білорусі, Росії та України / П. Нікітенко // Економіка України. – 2010. – № 3. – С. 21–26.
 3. Чухно А.А. Модернізація економіки та економічна теорія / А.Чухно // Економіка України. – 2012. – № 4. – С. 24–33.
 4. Левін Б. Одержимість грошима вбиває нас. “Економічна правда” від 20 березня 2012р. (www.epravda.com.ua/columns/2012/03/2013/9005)
 5. Панасюк Б.Я. Природні ресурси і людство / Б. Панасюк // Економіка АПК. – 2009. – № 7. – С. 24–34.
 6. Фурдичко О. Сталий розвиток аграрного сектора економіки на засадах раціонального природокористування / О. Фурдичко // Економіст. – 2011. – № 10. – С. 6–8.
 7. Корнійчук Л. Економічне зростання і сталий розвиток / Л. Корнійчук // Економіка України. – 2008. – № 4. – С. 82–90.
 8. Кириленко І.Г. Контури глобального три (економіка-енергетика-екологія) майбутнього та перспективи України / І. Кириленко // Фінанси України. – 2012. – № 3. – С. 93–103.
 9. Геєць В.М. Про єдність і суперечності у розвитку суспільства, держави та економіки / В. Геєць // Економіка України. – 2012. – № 10. – С. 4–23.
 10. Дієсперов В.С. Земля як головний природний ресурс сільських територій і країни / В. Дієсперов // Економіка АПК. – 2010. – № 9. – С. 102–109.
 11. Тойнбі А.Дж. Постигание истории / Тойнби А.Дж. – М. : “Прогресс”, 1991. – 736 с.
 12. Этциони А. Социэкономика: дальнейшие шаги / А. Этциони // Экономическая социология. – 2002. – Том 3, № 1. – С. 69, 70.
 13. Гальчинський А. Переосмислення Маркса – актуальність для України в сучасному контексті / Анатолій Гальчинський // Дзеркало тижня. – 2013. – № 7(104). – С. 6.
 14. Поліщук А. Удосконалення еколого-економічного регулювання концентрації земельної власності / А. Поліщук // Економіст. – 2013. – № 9. – С. 50–52.
 15. Неклесса О. Реконфігурація сучасного світу / О. Неклесса // Економіка знань: виклики глобалізації та Україна. – К. : НІСД, 2004. – С. 219, 225.
 16. Моран Э. Образование в будущем: семь неотложных задач / Э. Моран // Синергетическая парадигма. – М. : “Прогресс –Традиция”, 2006. – 60 с.
 17. Суржик Л. Капутологія для всіх, або наука – влада – бізнес: лебідь, щука і рак / Лідія Суржик // Дзеркало тижня. – 2013. – № 12(109).
-